

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК УНІКАЛЬНИЙ ВИД ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПРАЦІ (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

INFORMATION AND ANALYTICAL ACTIVITY AS A UNIQUE TYPE OF INTELLECTUAL WORK (ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECT)

Цибулін Т.Г., к.ю.н.

В статті досліджено поняття «інформаційно-аналітична діяльність як унікальний вид інтелектуальної праці». З'ясовано, що інформаційно-аналітична діяльність демонструє стрімкий розвиток, досягаючи таких масштабів, рівня залучення та обсягів фінансування, що дозволяє їй конкурувати з провідними галузями матеріального виробництва. Це свідчить про її зростаючу роль в економіці, суспільстві та правовому просторі. Доведено, що інформаційно-аналітична діяльність представляє собою складний процес, який має певну логічну послідовність і є специфічним різновидом інтелектуальної праці, спрямована на збір, обробку, аналіз та інтерпретацію інформації з метою формування якісно нового знання. Ця діяльність характеризується високим рівнем когнітивної активності, застосуванням складних методологічних підходів та систематизацією інформаційних потоків для вирішення комплексних завдань. З'ясовано, що наявність в інформаційно-аналітичній діяльності когнітивної складової впливає на перелік професійних вимог до фахівців інформаційно-аналітичної діяльності. Виокремлено ключові професійні компетенції, які потрібно формувати та розвивати спеціалістам у сфері інформаційно-аналітичній діяльності, зокрема: 1) розвинене аналітичне та критичне мислення; 2) високий рівень інформаційної культури та грамотності; 3) володіння спеціалізованими методами обробки інформації; 4) здатність до системного бачення проблем; 5) навички роботи з сучасними інформаційними технологіями та інші. Акцентована увага на тому, що інформаційно-аналітична діяльність, як унікальний вид інтелектуальної праці, формує підґрунтя для стратегічного управління та реалізації потенціалу в умовах швидкозмінного цифрового середовища. Також були визначені і охарактеризовані основні ознаки інформаційно-аналітичній діяльності. Акцентовано увага на особливостях інформаційно-аналітичного забезпечення органів публічної влади (орієнтація на практичну застосовність результатів; спрямованість на конкретні управлінські рішення і ін.). Зроблено висновок, що інформаційно-аналітична діяльність є унікальним видом інтелектуальної праці, що дає можливість виявити її особливу природу та значущість у сучасному інформаційному суспільстві. Ця діяльність поєднує в собі кілька ключових характеристик: а) синтез когнітивних процесів високого рівня; б) трансформаційна природа; в) адаптивність та гнучкість; г) стратегічне значення та ін.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, професійні вимоги, ознаки інформаційно-аналітичної діяльності, управлінські рішення, складові інформаційно-аналітичної діяльності, Міністерство юстиції України.

The article explores the concept of "information-analytical activity as a unique type of intellectual work." It has been proven that information-analytical activity is a complex process with a certain logical sequence and is a specific type of intellectual work focused on collecting, processing, analyzing, and interpreting information to form qualitatively new knowledge. This activity is characterized by a high level of cognitive activity, the use of complex methodological approaches, and the systematization of information flows to solve complex tasks. It has been established that the cognitive component in information-analytical activity influences the list of professional requirements for information-analytical specialists. Key professional competencies that need to be developed by specialists in the field of information-analytical activity have been identified, including: 1) developed analytical and critical thinking; 2) a high level of information culture and literacy; 3) proficiency in specialized information processing methods; 4) the ability to see problems systemically; 5) skills in working with modern information technologies, among others. Emphasis is placed on the fact that information-analytical activity, as a unique type of intellectual work, forms the foundation for strategic management and the realization of potential in a rapidly changing digital environment. The main features of information-analytical activity are noted. Attention is drawn to the specifics of information-analytical support for public authorities (orientation towards the practical applicability of results; focus on concrete managerial decisions, etc.). It is concluded that information-analytical activity is a unique type of intellectual work that reveals its special nature and significance in modern informational society. This activity combines several key characteristics: a) synthesis of high-level cognitive processes; b) transformational nature; c) adaptability and flexibility; d) strategic significance, etc.

Key words: information-analytical activity, professional requirements, features of information-analytical activity, managerial decisions, components of information-analytical activity, Ministry of Justice of Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інформаційно-аналітична діяльність (далі – ІАД) демонструє стрімкий розвиток, досягаючи таких масштабів, рівня залученості та обсягів фінансування, що дозволяє їй конкурувати з провідними галузями матеріального виробництва. Це свідчить про її зростаючу роль в економіці, суспільстві та правовому просторі. Унікальність ІАД полягає в її фундаментальних відмінностях від традиційних видів діяльності попередніх історичних періодів. Ключовою особливістю є нематеріальна природа її продукту, що визначає специфічні механізми його створення, поширення та споживання. Ця нематеріальність докорінно змінює підходи до організації робочих процесів та оцінки їх результативності. Актуалізується дане питання і тим, що технологічні й організаційні зміни в інформаційно-аналітичній сфері відбуваються з такою швидкістю, що традиційні управлінські підходи та організаційні моделі швидко втрачають значущість. Методи, ефективні вчора, сьогодні можуть не відповідати ринковим вимогам, а завтра можуть перетворитися на перешкоди для подальшого розвитку. Ця динаміка породжує

необхідність постійного оновлення підходів до управління інформаційними потоками. Потрібно впроваджувати гнучкі адаптивні моделі організації праці та розвивати більш динамічні форми взаємодії між учасниками інформаційного ринку. Особливої важливості набуває розробка інноваційних методів оцінки ефективності інформаційних продуктів і послуг, які враховують як кількісні, так і якісні показники результативності та формування сучасного законодавства в зазначеній сфері. Отже, ІАД не просто створює новий сектор діяльності, але й трансформує фундаментальні принципи інтелектуальної праці, потребуючи нових концептуальних підходів до організації, управління та оцінки її результативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання проблеми та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Обґрунтування концепцій ІАД в новітніх умовах пропонується в працях таких науковців як В. Адамовський, А. Семенюк-Прибатень, Д. Василенко, В. Варенко, І. Задорожний, І. Захарова, Л. Рибальченко, О. Косиченко, Д. Тарасенко, Л. Філіпова, С. Телешун, О. Титаренко, І. Рейтерович, О. Труш та і ін. Трансформа-

ції в суспільно-політичному середовищі вимагають глибокого вивчення механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення публічного управління. Актуальними стають дослідження оптимізації аналітичних процесів в умовах зростання складності управлінських завдань. Наукові дослідження варто спрямувати на вдосконалення методології інформаційно-аналітичної діяльності, розробку інноваційних інструментів підтримки рішень та інтеграцію аналітичних функцій у систему публічного управління. Це підвищить адаптивність та ефективність управління в сучасних умовах невизначеності.

Постановка завдань. Основним завданням, розв'язанню якого присвячена дана стаття, є дослідження ІАД, як унікального виду інтелектуальної праці, та надання пропозицій щодо її оптимізації окремих її складових.

Виклад основного матеріалу. ІАД є особливим видом інтелектуальної праці, що включає в себе збір, обробку, аналіз та інтерпретацію інформації з метою створення нового знання. Дана позиція автора корелюється з точкою зору О.О. Труш та Д.В. Василенко. Науковці, досліджуючи питання інформаційно-аналітичної діяльності у системі публічного управління, висловлюють думку, що «ІАД передбачає систематичний збір, обробку, аналіз та інтерпретацію даних із метою отримання важливих і актуальних даних, придатних для практичних дій. Ці дані, зі свого боку, використовуються для прийняття політичних і управлінських рішень, розподілу ресурсів, врегулювання кризових ситуацій та стратегічного планування» [1, с. 50].

Варто підкреслити особливий характер інформаційно-аналітичної роботи в структурах державної влади та місцевого самоврядування. Ця діяльність інтегрована в управлінську систему і безпосередньо обслуговує процеси прийняття рішень, що визначає її виражену прикладну орієнтацію. Наприклад, інформаційно-аналітична діяльність Міністерства юстиції України забезпечує глибоке розуміння та реагування на законодавчі і суспільні зміни. Вона є невід'ємною частиною функціонування системи юстиції, сприяючи її вдосконаленню та підвищенню рівня правосуддя в Україні. Ця діяльність також забезпечує надійні дані для прийняття обґрунтованих рішень та формування стратегічних напрямів розвитку.

На відміну від наукових досліджень, де першочерговими є концептуальна новизна та теоретична глибина, інформаційно-аналітичне забезпечення органів публічної влади характеризується: пріоритетом своєчасності надання аналітичних матеріалів; орієнтацією на практичну направленість результатів; спрямованістю на конкретні управлінські рішення; чіткою відповідністю актуальним адміністративним запитам; акцентом на ефективності запропонованих варіантів дій тощо. ІАД у цьому контексті набуває характеру інструментального супроводу управлінського процесу, де оперативність та дієвість аналітичних висновків часто мають вирішальне значення для вирішення нагальних суспільних проблем. Така специфіка вимагає від аналітиків сектору публічного управління особливого поєднання аналітичної компетентності з розумінням адміністративних реалій та здатністю формулювати чіткі, практичні рекомендації в умовах часових та ресурсних обмежень. Також ІАД – це вид діяльності відзначається інтенсивною когнітивною активністю, використанням складних методів та організованою систематизацією інформації для вирішення складних завдань. Ключовим аспектом цього виду інтелектуальної праці є трансформація різноманітних даних у нове, структуроване знання. Наявність в ІАД когнітивної складової впливає на перелік професійних вимог до фахівців інформаційно-аналітичної діяльності. Дійсно, ці компетентності є ключовими для ефективної роботи в цій сфері.

До ключових професійних вимог до спеціалістів ІАД можливо віднести такі: 1) *розвинене аналітичне та кри-*

тичне мислення – здатність логічно структурувати інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та оцінювати достовірність даних; 2) *високий рівень інформаційної культури та грамотності* – розуміння інформаційних процесів, здатність орієнтуватися в інформаційному просторі та оцінювати якість інформаційних джерел, та «уміння оперативно орієнтуватися в постійно зростаючих інформаційних потоках, що циркулюють у природі та суспільстві» [2, с. 6]; 3) *володіння спеціалізованими методами обробки інформації* – уміння застосовувати статистичні, математичні, соціологічні та інші методи аналізу даних; 4) *здатність до системного бачення проблем* – вміння розглядати питання комплексно, з урахуванням різних аспектів та взаємозв'язків; 5) *навички роботи з сучасними інформаційними технологіями* – знання спеціалізованого програмного забезпечення, вміння працювати з великим масивом даних, базами даних та аналітичними інструментами; 6) *комунікативні компетентності* важливі для представлення результатів аналітичної роботи – вміння чітко, структуровано надавати результати аналізу різним аудиторіям.

Додатково варто зазначити специфічні компетенції, які повинні мати фахівці у сфері ІАД: а) *прогностичні навички* – вміння на основі аналізу поточної ситуації робити обґрунтовані прогнози та сценарії розвитку подій; б) *етичні компетентності* – дотримання конфіденційності, об'єктивності та професійної етики при роботі з інформацією; в) *адаптивність та розвиток компетентності навчання протягом життя* – готовність постійно оновлювати знання, освоювати нові методики та технології відповідно до змін у галузі та розвитку сучасних технологій; г) *резилієнтність* (стресостійкість) – здатність приймати рішення та проводити аналіз в умовах обмеженого часу та високого тиску й напруженої діяльності та інші. Ці вимоги демонструють комплексний характер інформаційно-аналітичної діяльності, яка потребує не лише технічних навичок, але й розвинутих когнітивних здібностей та соціальних компетентностей.

Потрібно звернути увагу, що ІАД охоплює основні елементи процесу (збір, обробку, аналіз та інтерпретацію інформації) та кінцеву мету (формування якісно нового знання).

І.В. Захарова, Л.Я. Філіпова, І.С. Задорожний, Д.А. Тарасенко звертають увагу, що «найважливіша мета концепції управління та організації інформаційної діяльності – ефективне керівництво всіма інформаційними ресурсами на основі використання сучасної інформаційної технології та організації, спрямована на вироблення форми надання і змісту інформаційних послуг відповідно до вимог конкретного ринку, тобто споживача інформаційних продуктів і послуг» [3, с. 179]. Наприклад, однією із проявів інформаційно-аналітичної діяльності Міністерства юстиції України є аналіз чинного законодавства та розробка пропозицій щодо його удосконалення; підготовка аналітичних документів, що підтримують законотворчий процес, зокрема для узгодження національних правових норм з європейськими стандартами. Так, прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» передувало «узгодження і гармонізація близько 200 законів із Законом «Про адміністративну процедуру» та повернув існуючі винятки у сферу його дії. Подальша гармонізація необхідна в податковому кодексі, секторі земельних відносин та цифрових процедурах» [4].

Як вже зазначалось, ІАД притаманний і високий рівень когнітивної активності та застосування складних методологічних підходів, що відрізняє цю діяльність від простого інформаційного пошуку чи механічної обробки даних. В той же час, систематизація інформаційних потоків для вирішення комплексних завдань підкреслює практичну спрямованість та цінність цього виду інтелектуальної праці в сучасному інформаційному суспільстві.

Л.В. Рибальченко, О.О. Косиченко наголошують, що «змістом інформаційно-аналітичної роботи є приведення розрізнених відомостей у логічно обґрунтовану систему залежностей (просторово-тимчасових, причинно-наслідкових та інших), що дозволяють дати правильну оцінку як усієї сукупності фактів, так і кожному з них окремо» [2, с. 7].

О.О. Труш та Д.В. Василенко висловлюють думку, що «інтеграція інформаційних технологій та аналітичних методів суттєво вплинула на те, як працюють органи публічної влади. Інформація перестала бути просто ресурсом, стаючи каталізатором перетворень» [1, с. 50].

На підставі аналізу наукових досліджень можливо виокремити особливості інформаційно-аналітичної діяльності. До основних ключових специфічних властивостей ІАД очевидно відносяться наступні риси.

1. *Комплексний характер процесів* – поєднання різноманітних методів збору даних, їх систематизації, аналізу та синтезу для отримання цілісної картини досліджуваного явища. Дійсно, ефективна ІАД вимагає інтеграції різноманітних методів і підходів. Це включає: а) поєднання кількісних і якісних методів збору даних; б) використання різних джерел інформації для забезпечення об'єктивності; г) систематизацію неструктурованих даних з різнорідних джерел; д) багаторівневий аналіз, що враховує макро- і мікрофактори; е) синтез отриманих результатів у цілісну аналітичну картину та інші. Така комплексність забезпечує всебічне розуміння досліджуваного явища, уникаючи односторонніх чи спрощених трактувань та висновків.

2. *Креативно-пошукова ознака* – виявлення прихованих зв'язків, закономірностей та тенденцій, що потребує нестандартного мислення та інтуїтивних підходів. Цей аспект відображає творчу природу аналітичної роботи, що виходить за межі механічної обробки даних. Він передбачає: а) здатність виявляти неочевидні зв'язки між елементами інформації; б) формування нових гіпотез, припущень і концепцій; в) застосування латерального мислення («це спосіб вирішення проблем за допомогою непрямого та творчого підходу через міркування, які не є одразу очевидними. Воно включає в себе ідеї, які не можуть бути отримані за допомогою традиційної покрокової логіки» [5]; г) поєднання логічного аналізу з інтуїтивними інсайтами; д) здатність бачити ситуацію під різними кутами зору та інші. Саме завдяки креативно-пошуковій компоненті аналітика перетворюється з чисто технічної процедури на інтелектуальну творчість.

3. *Прогностична спрямованість* – формування обґрунтованих передбачень і сценаріїв розвитку на основі опрацьованих даних. Цінність аналітичної роботи значно підвищується завдяки її орієнтації на майбутнє. Це передбачає: а) екстраполяцію виявлених тенденцій; б) побудову моделей розвитку подій з урахуванням мінливих факторів; в) розробку альтернативних сценаріїв; г) оцінку ймовірності різних варіантів розвитку подій; д) визначення ключових точок впливу для бажаних результатів; е) визначення цільової аудиторії тощо. Тому, прогностичний елемент трансформує ретроспективний аналіз у проактивний інструмент прийняття рішень.

4. *Інноваційність інструментарію* – використання передових інформаційних технологій та методологічних підходів для обробки великих масивів даних. Використання передових технологій і методологій стає критично важливим у сучасних умовах використання, а саме: а) штучного інтелекту; б) методів аналізу великих даних (*Big Data*). «Аналітика великих даних – це процес виявлення трендів, шаблонів і зв'язків у великих обсягах сирих даних для ухвалення обґрунтованих рішень. Вона використовує статистичні методи, як-от кластеризацію та регресію, але застосовує їх до великих масивів даних завдяки сучасним інструментам» [6]; в) інтерактивних аналітичних платформ [7]; г) автоматизованих систем моніторингу інфор-

маційного простору та т.п. Тобто, інноваційний інструментарій дозволяє обробляти великі обсяги інформації, даних та виявляти раніше недоступні для аналізу та виявлення закономірності у турбулентному світі.

Наприклад, С. Палій, вивчаючи сучасні тенденції розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення у контексті прийняття ефективних управлінських рішень, висловлює позицію, що «серед інформаційних технологій, що прискорюють ситуаційний аналіз та прийняття управлінських рішень, дослідники виділяють: бази даних, інформаційні моделі, цифрові двійники реальних об'єктів – продуктів та процесів, віртуальні підприємства, інформаційно-аналітичні центри, ситуаційні центри, інтегроване інформаційне середовище, мережеві програмно-апаратні середовища, єдиний інформаційний простір, технології штучного інтелекту, а також великий спектр методів аналітичної математики, предикативної, прогностичної аналітики» [8, с. 171].

5. *Інтердисциплінарність* – цей міждисциплінарний підхід полягає в об'єднанні різноманітних знань, методологій та точок зору з окремих наукових напрямків для аналізу та вирішення складних проблем, які не можуть бути ефективно осмислені в рамках однієї галузі. Такий інтегрований підхід сприяє виникненню новаторських ідей, дозволяє глибше осягнути проблематику дослідження та розробити інноваційні рішення. У цьому контексті дотичним є наведення поняття інтердисциплінарності. В. Тименко, А. Коркушко висловлюють позицію, згідно до якої, «інтердисциплінарність – це принцип, що передбачає поєднання знань та методів з різних галузей знань для досягнення гармонійної взаємодії множинного інтелекту із викликами прийдешньої епохи» [9, с. 213].

6. *Робота з інформаційною невизначеністю* – аналітики часто працюють в умовах неповної, суперечливої або надмірної інформації, що потребує особливих навичок фільтрації, верифікації, інтерпретації даних, управління інформаційним надлишком, аналіз інформаційних прогалин [10], застосування техніки триангуляції [11] та інше. Цей аспект ІАД робить її особливо цінною в сучасному світі, де обсяги даних зростають експоненційно, а їхня якість та достовірність часто залишаються під питанням.

Ці шість ключових ознак ІАД взаємопов'язані та взаємно підсилюють один одного, формуючи сучасну парадигму інформаційно-аналітичної діяльності, яка відповідає вимогам інформаційного суспільства та допомагає ефективно орієнтуватися у складному, швидкозмінному світі.

У сучасному світі, усе більше залежить від цифрових технологій та штучного інтелекту, інформаційно-аналітична діяльність зазнає значних трансформацій. Інтеграція людського інтелекту з автоматизованими системами обробки даних відкриває нові можливості для вирішення складних завдань. Це дозволяє працювати з величезними обсягами інформації та формувати більш точні прогностичні моделі. Така синергія потенціалу людини та технологій приводить до значного підвищення ефективності інформаційно-аналітичної діяльності, що стає невід'ємною частиною інноваційного розвитку. Вона виступає ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності, оскільки дозволяє трансформувати інформаційні потоки в стратегічно важливі знання та обґрунтовані рішення. Таким чином, ІАД, як унікальний вид інтелектуальної праці, забезпечує основу для стратегічного управління та реалізації потенціалу в умовах швидкозмінного цифрового середовища.

Висновки. Інформаційно-аналітична діяльність представляє собою складний процес, який має певну логічну послідовність і є специфічним різновидом інтелектуальної праці, спрямований на збір, обробку, аналіз та інтерпретацію інформації з метою формування якісного нового знання. Ця діяльність характеризується високим рівнем когнітивної активності, застосуванням складних методологічних під-

ходів та систематизацією інформаційних потоків для вирішення комплексних завдань. Аналіз ІАД, як унікального виду інтелектуальної праці, дає можливість виявити її особливу природу та значущість у сучасному інформаційному суспільстві. Ця діяльність поєднує в собі кілька ключових характеристик: а) *синтез когнітивних процесів* високого рівня – інформаційно-аналітична робота вимагає застосування комплексу розумових операцій: аналізу, синтезу,

абстрагування, моделювання та оцінки інформації; б) *трансформаційна природа* – перетворення розрізнених даних у структуровану інформацію, а інформації – в знання та прикладні рішення, що створює нову інтелектуальну цінність; в) *адаптивність та гнучкість*; г) *стратегічне значення*. ІАД поєднує наукову точність із творчим підходом, що робить її особливо цінною в умовах інформаційного перенасичення та потреби у кваліфікованій інтерпретації складних явищ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Труш О.О., Василенко Д.В. Інформаційно-аналітична діяльність у системі публічного управління.. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*, 2023. Випуск 4. С. 49-55.
2. Рибальченко Л.В., Косиченко О.О. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 120 с.
3. Захарова І.В., Філіпова Л.Я., Задорожний І.С., Тарасенко Д.А. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб.; 2-е вид., випр. і допов. Черкаси: Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2024. 347 с.
4. Рік із Законом «Про адміністративну процедуру»: головні підсумки від експертів. URL: <https://par.in.ua/information/publications/400-rik-iz-zakonom-pro-administrativnu-proseduru-holovni-pidsumky-vid-ekspertiv> 2024
5. Zosym Maxym (2023). Lateral thinking. URL: <https://www.maxzosim.com/lateral-thinking/>
6. Княжина Р. Big Data: Що таке аналітика великих даних і для чого вона потрібна. URL: <https://robotdreams.cc/uk/blog/577-shcho-take-big-data>
7. ТОП 10 інструментів для Аналітиків Даних. URL: <https://web-academy.ua/blog/junior/top-10-analytics-tools>
8. Палій С. Сучасні тенденції розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення у контексті прийняття ефективних управлінських рішень: (на прикладі органів державної влади України). *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 2022. №10. С. 166–174.
9. Тименко В.П., Коркушко А.Л. Інтердисциплінарність: шлях до модернізації та інновацій у мистецькій освіті і дизайн-освіті. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*, 2024. Т. 182. № 26. С. 213–218. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/627>
10. Симончук О. Що таке прогалини даних і як із ними працювати. URL: <https://robotdreams.cc/uk/blog/103-chto-takoe-propuski-dannyh-i-kak-s-nimi-rabotat>
11. Ромах О.В. (2017). Триангуляція як метод забезпечення валідності результатів якісних досліджень. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. V(19). I. 119.